

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Л.А. Суліменко, к. е. н., доцент, І.В. Денисова, студентка
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто проблеми обліку земельних ресурсів.

Постановка проблеми. Україна має майже третину запасів чорнозему та 27% орної землі в Європі. На душу населення в країні припадає 0,66 га орної землі, тоді як в Європі цей показник становить 0,25

га, а у світі – 0,23 га. Такий земельний потенціал при раціональному використанні здатний забезпечити сталий конкурентоспроможний розвиток економіки держави в контексті світового господарювання. Отже, країна має значні можливості для формування високопродуктивного та інтенсивного агропромислового виробництва, перетворення його в високоєфективний експортоспроможний сектор економіки та забезпечення продовольчої безпеки держави.

Питання обліку землі в умовах формування і становлення земельного ринку набувають особливої актуальності в зв'язку з потребою отримати користувачами точну і достовірну інформацію про стан, якість та оцінку земельних ресурсів, ефективність їх використання. Система обліку землі, яка склалася на сьогодні в нашій державі, має бути значно розширена та удосконалена, оскільки після зняття заборони на укладання договорів купівлі-продажу земельних ділянок сільськогосподарського призначення аграрними формуваннями буде значно розширено коло операцій, що проводяться з земельними ресурсами (оренда, іпотека, дарування, успадкування та купівля-продаж).

Мета даного дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні положень обліку земель, а також в розробці рекомендацій щодо удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку сільськогосподарських земель.

Виклад основного матеріалу. В аграрній сфері земля є основним (всезагальним) господарським засобом, який не може бути замінений іншими засобами виробництва та має довготривалий (майже необмежений) строк користування. Виходячи з особливості землі як виробничого фактора та її облікових властивостей, земельні ресурси набувають абсолютної ознаки активу, оскільки в майбутньому підприємство може одержати від земельних ресурсів економічні вигоди, а відповідно до розробленої Методики грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів земельні ділянки можуть бути вартісно виражені в бухгалтерському обліку.

В складі основних засобів українських підприємств земля з'явилася після набрання чинності П(С)БО 7 «Основні засоби», де її було класифіковано на два відокремлених елементи: земельні ділянки та капітальні витрати на поліпшення земель.

Аналізуючи сучасний стан обліку земельних ділянок в аграрних підприємствах, можна визначити окремі негативні моменти. Відсутність єдиних вимог нормативно-правового регулювання щодо ведення первинного та аналітичного обліку земельних ділянок сільськогосподарського призначення призвело до того, що в обліковій політиці аграрних підприємств непередбачене відображення земельних ділянок в обліковому процесі.

Планом рахунків для узагальнення інформації в бухгалтерському обліку про наявність власних та залучення додаткових земельних ресурсів було відведено окремих субрахунок 101 «Земельні ділянки». Проте для повного розкриття інформації щодо обліку земельних ділянок одного субрахунку не достатньо, особливо це стосується аграрних підприємств, де у виробничому процесі беруть участь практично всі види угідь. Для детального обліку земель доцільно додатково використовувати план субрахунків третього порядку за субрахунком 101 «Земельні ділянки». Тому пропонується до субрахунку 101 «Земельні ділянки» відкрити рахунки другого порядку: рахунок 101.1 «Власні земельні ділянки», рахунок 101.2 «Фінансова оренда земельних ділянок», 101.3 «Земельні ділянки під заставою», які, в свою чергу слід деталізувати за видами угідь: наприклад, 101.11, 101.21, 101.31 – рілля, а далі – сіножаті, пасовища, багаторічні насадження, ліси, водойми, землі несільськогосподарського призначення та інші угіддя.

Первинна документація має містити детальну характеристику ділянки, надавати відомості щодо джерел її надходження та подальшого використання, місця розташування ділянки, містити відмітки про поліпшення земель та введення в експлуатацію на даному підприємстві, а також дані про їх грошову оцінку.

Для організації аналітичного обліку земельних ресурсів доцільним є використання «Інвентарної картки обліку земельних ділянок (паїв)», в якій облікова інформація групуватиметься за такими розділами:

- відомості про придбання земельної ділянки (паю);
- причини вибуття земельної ділянки (паю);
- дані про поліпшення;
- переоцінка земельної ділянки (індексація вартості земель на певну дату, дооцінка або уцінка);
- відомості про переведення земель з одного виду угідь в інший;
- коротка характеристика об'єкта.

Для узагальнення та систематизації даних про кількісний та якісний стан земель пропонується вести «Книгу обліку земель суб'єкта господарювання», групування земель в якій здійснюються з урахуванням прав власності чи користування та за категоріями угідь.

Необхідною умовою достовірного відображення в обліку земельних ділянок є єдиний принцип їх грошової оцінки. Серед всіх видів оцінок особливого значення в умовах ринку набуває справедлива вартість. Проте в сучасних умовах, коли ще недостатньо забезпечено функціонування ринку земель, для визначення справедливої вартості та достовірного відображення операцій з земельними ресурсами в

бухгалтерському обліку та балансі підприємств пропонується застосовувати розрахункову вартість землі, в основу якої закладена нормативна грошова оцінка.

Висновки. Зазначені зміни допоможуть покращити облікове забезпечення користувачів інформацією про земельні ділянки з метою проведення економічного аналізу землекористування з точки зору ефективності використання земельного потенціалу та загальної економічної оцінки діяльності підприємства, поліпшити внутрішньогосподарський контроль за рухом та використанням земельних ресурсів.

Список використаної літератури

1. Авер'янова Є., Бабак В., Базюкевич Є., Василенко В., Зіненко О., Мальшакова С. Земля: оформлення, використання, облік: консультації, відповіді на запитання, роз'яснення фахівців міністерств та відомств, нормативна база: практичне керівництво. — К.: Баланс-Клуб, 2008. — 176с.
2. Даниленко А.С., Лихогруд М.Г. Основні засади запровадження в Україні кадастрово-інформаційної системи // Землевпорядний вісник. — 2003. — №1. — С. 22-27.
3. Даниленко А.С. Земельна реформа — поступ у третє тисячоліття // Земельний вісник. — 2000. №1. — с. 3-9.
4. Онищенко О. Особливості сучасних земельних відносин в Україні // Економіка України. — 2001. - №9. — с. 56 — 58.
5. Кірейцев Г.Г. Глобалізація економіки і уніфікація бухгалтерського обліку. — Житомир: ЖГТУ, 2007.
6. Ярмолюк О.Ф. Облік земельних ресурсів в сільськогосподарських підприємствах [Текст]: автореферат дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / О. Ф. Ярмолюк; Нац. наук. центр «Ін-т аграрної економіки» УААН. — К., 2008. — 20 с.